

KAMUDA DİJİTAL DÖNÜŞÜM

Tayfun İşbilen
İSKİ Bilgi İşlem Dairesi Başkanı
tayfunisbilen@iski.gov.tr

Dünyada son yılların üzerine en çok düşünülen, çokça makale yazılan, siyasilerin ve şehir odaklı çalışan hemen herkesin gündeminin odak noktasında yer alan “dijital dönüşüm (digital transformation)” konusunun kamusal alandaki durumu ve önemi üzerine durmak istiyoruz.

Yaşadığımız şehirler, geçmişten bize kalan, bizden ise gelecek nesillere devrolacak olan emanetlerdir. Sanayi devrimi ile endüstrileşmeye başlayan ve teknolojinin bütün olanaklarını kullanan bir dünyada, şehirlerin de bu değişim ve gelişimlere ayak uydurması ve yaşayan insanların ihtiyaçlarını döneme en uygun ve kaliteli şekilde karşılaması gerekir. Bu bağlamda değişim, şehirler için kaçınılmaz bir gerçekliktir de denilebilir. Dijital Çağ denen 21. yüzyılda kırsaldan kente göçün hızı neoliberal politikaların da etkisiyle parabolik şekilde artmıştır. Bu anlamda gittikçe zorlaşan kent yaşamının sürdürülebilirliği ve kamusal refaha ulaşabilme açısından kentlerde kaynaklara erişimin herkes için özgür, hızlı, güvenilir ve kaliteli olması gerekmektedir. Bu noktada ise yerel yönetimlere büyük önem düştüğü ortadadır. Artık çağın gereklerini yerine getirebilmek ve yurttaşlara yüksek kalitede hizmet verebilmek için dijitalleşme ve hız konusundaki sorunların giderilmesi hayati önem taşımaktadır. Bunun için öncelikle belediyeler içerisindeki tıkanıkların giderilmesi, süreçlerin hızlandırılması ve yurttaşlara bu hizmetleri ulaştıracak köprülerin kurulması hedeflenmelidir ve bu da ancak dijitalleşme ve modern teknolojiler ile gerçeğe dönüşebilir durumdadır.

İnsanlık, avcı toplum, tarım toplumu, sanayi toplumu aşamalarından sonra içinde olduğumuz bilgi toplumu ve buradan hızla evrilmekte olduğumuz süper akıllı toplum yani “Toplum 5.0” insan merkezli bir toplum olma yolunda ilerlemektedir. Bunun yanında gıda, toplumsal sorunların çözüm yolu olarak tek-

noloji ve İnternet’i önermektedir. Tabii ki böyle bir toplum idealinde teknoloji, akıllı ev sistemlerinden, akıllı kentlere ve dijital endüstriye uzanmakta hatta doğaya egemen olmanın yolunu yine dijitalleşmede aramaktadır. Kısacası bu konu insan hayatını etkileyen hemen her alanda varlığını ve ilerlemesini sürdürmektedir ve kamusal problemler, dijitalleşme yoluyla hem birbiriyle koordine hem de pratik ve hızlı şekilde çözülebilecektir. Dolayısıyla diyebiliriz ki kamuda dijitalleşme Toplum 5.0’ı yaratan zincirlerin en önemli halkalarından biridir.

“Akıllı şehirlere geçiş için işbirliği artmalı”

Özetle günümüzde şehirler, kamunun ihtiyaçlarını en uygun ve en kaliteli şekilde karşılamalıdır. Çünkü hızla değişen çağla beraber kaynaklar artan nüfusun ihtiyaçlarını eşit şekilde karşılamaktan giderek uzaklaşmakta ve modern insan, değişen iş yaşamı koşulları ve teknolojik anlamda hızla ilerleyen dünyanın burun buruna getirdiği çeşitli yeni sorunlarla ancak yine teknoloji aracılığıyla başa çıkabilecektir. Akıllı, sürdürülebilir şehirlere geçiş için vatandaşlar, işletmeler ve hükümetler arasında işbirliğinin artırılması şarttır. Örneğin Singapur akıllı ulus çözümü kapsamında 2016 yılında acil olmayan hastaları doktorlar ile video konferans yolu ile görüştürmeye başlamış ve bu sayede hem vatandaşlarına daha kısa sürede hizmet verebilmiş hem de daha çok kişiye ulaşabilmiştir. Benzer şekilde 2017 yılında Dubai polis teşkilatına robotların katıldığı görülmektedir ve Dubai hükümeti robot polislerin 2030 yılına dek polis gücünün yüzde 25’ ini oluşturmasını hedeflemektedir.

Ağlarla birbirine bağlanmış dijital çözümler, şehirlerin kaynakları korumasına ve yeni belediye gelirleri üretmesine, trafiğin rahatlamasına, bürokrasinin azalmasına ve şehir sakinlerinin istedikleri yerde çalışmasına yardım etmektedir. Bu kazanımlar insanların yaşam kalitesi üzerinde iyi anlamda ölçülebilir bir etki yaratmaktadır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken nokta kamu kurumlarının her birinin bireysel bir organizma olarak kendi özelliklerini ilan edip kendi içe kapalı dijital dönüşümlerini tamamlamak yerine çok daha geniş ve entegrasyona açık, birleştirilebilir, eklenilebilir açık sistemler üzerinden yapılmaya gitmeleri olacaktır. Çünkü devlet kurumları aslında tek bir büyük organizmanın organları olarak vardır (çoğu zaman bir hastanenin polis teşkilatı ile bir gün ortak bir sistem üzerinde bir araya gelme ihtimali zayıf gibi görünse de mutlaka bir gün bu

gerçekleşecek ve bazı konularda önemli ve hızlı çözümler sunacaktır) ve birbirleriyle bugün olmazsa yarın direkt bağlantı halinde olmaları gerekecektir. Bu şekilde düşünülmeden girilen dönüşümlerin zaman ve para kaybına sebebiyet verdiği ise default herkesin tecrübe ettiği durumlardır. Bu bağlamda sistemleri dönüştürmek sadece alansal planlama ile yapılmamalı ve ilerici bir bakış açısıyla dönüşüm, sistem ve süreç yanında insanları ve zihniyeti değiştirmek suretiyle ilerlemelidir. Kamuda dijital dönüşümde çoğunlukla karşılaşılan teknik sorunlar ve çözüm önerileri ise şöyle özetlenebilir:

- *Kullanılan teknolojilerin çoğunun desteğinin bitecek olması nedeniyle kurumsal yazılım geliştirme altyapısının ve mimarisinin güncel teknolojilere geçirilmesi*
- *Mevcut yazılımların çoğunun web tabanlı ve mobil uyumlu olması sağlanarak modern yazılım geliştirme standartlarının kurumlara kazandırılması*
- *Çoğu kurumda personelin yeni teknolojiler konusunda yetkin olmaması dolayısıyla bu konuda eğitim verilmesi*
- *Açık kaynak kod ile gelişime açık olması*
- *Kullanıcı dostu arayüzler (user-friendly interface kavramı) oluşturulması ve vatandaşın hazır bulunuşluğunu artırmak*

Yukarıda saymış olduğumuz uzun vadeli ve girift faydalarının yanı sıra, dijital dönüşüm kısa vadede kamu kurum ve kuruluşlarının tüm operasyonlarını bilgisayar, cep telefonu, tablet vb. elektronik ortamlarda hızlı ve kolay bir şekilde aksamadan sürdürebilmeyi vaad etmektedir ki bunun güncel örneklerini e-devlet gibi platformlar aracılığıyla bir süredir tecrübe etmekteyiz hali hazırda. Ayrıca bu tip sistemler, kamu personelinin verimini ve işlerin gelişimini artıran, takibi kolaylaştıran ve devamında ekip çalışmasını kurum içine aşıl原因 sistemler olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Özellikle pandemi dönemi bizlere, işyerine gitmeden teknoloji kullanarak çalışabilmenin ne kadar önemli olduğunu göstermiştir ki belki de toplumun dönüşmekte olduğu yeni aşamanın yani 'Toplum 5.0' ın beklenmedik bir provasının gerçekleşmesini sağlamıştır ve işin ilginç yanı insanları önceden yeni teknolojilerin kullanımını konusunda ne kadar dirençli olurlarsa olsunlar, yeni gelişmelere çok çabuk adapte olarak kısa sürede yeni duruma uyum sağlayabilmişlerdir.

Dijitalleşmenin En Önemli Ayağı Özgür Yazılım

Tüm bunlar doğrultusunda karşımıza kamuda dijitalleşmenin en önemli ayaklarından biri olarak "özgür yazılım" çıkmaktadır. Peki nedir bu özgür yazılım?

Açık kaynak kodlu yazılım, kaynak kodu isteyen herkese açık olan yazılımlardır. Bu tür yazılımların ayırt edici özelliği kullanıcıya yazılımı değiştirme özgürlüğü sağlamasıdır. Açık kaynak kodlu yazılımlar, uyarlanabilir, sağlam, hızlı ve güvenlidir. Dünyanın her tarafından bilişim uzmanlarının ımece yöntemi ile endüstri standartlarında geliştirilen açık kaynak kod yazılımları aynı zamanda insanlığın ortak malıdır. Kurumlar için açık kaynak kodlu yazılımların öncelikli faydaları şeffaflık (öngörülemez sınırlamalara veya sürprizlere gebe değildir), güvenilirlik, güvenlik, düşük maliyet (lisans ücreti gerektirmemeleri özellikle kamu kurumları için büyük avantaj yaratmaktadır) ve kilitlenme, yani kullanıma kapatılma riski (isteğe özel yazılımlar satıcı ya da teknoloji tarafından kilitlenme riskine sahiptir) taşımaması şeklinde sıralanabilir:

Buraya kadar sıraladığımız hemen her şey aslında bizi dijital vatandaşlık kavramına doğru götürmektedir zira tüm bu gelişmeler sayesinde artık insanlar bilgiye her yerden sınırlar olmaksızın ulaşabilmekte, küreselleşen dünyada her birey farklı bir coğrafyadaki bireyler ile resmi sınırlar olmaksızın iletişim kurabilmektedir. Bu da bize klasik anlamdaki 'vatandaş' tanımının yanında yeni bir tanıma ve içeriğe sahip daha güncel bir 'vatandaş' tanımı getirmektedir. Buna göre 'dijital vatandaş', teknolojiyi ve teknolojiyle beraber hayatımıza giren dijital araçları doğru kullanmasını bilen, etik kurallara ve kişilik haklarına saygı duyan ve bu araçları güvenlik ve sorumluluk bilinciyle kullanmasını bilen kişidir. Dünyanın birçok noktasından dijital teknolojilerin kullanılabilir olması, bütün dünya vatandaşlarının eşit hak ve sorumluluklara sahip birer dijital vatandaş olabileceğine işaret etmektedir.

Buraya kadar yazdıklarımızı özetleyecek olursak içinde yaşadığımız çağın, siyasal politikaların ve küreselleşen dünyanın bir sonucu olarak karşılaştığımız tüm yeni sorunların çözümü toplumun dijitalleşmesi ile çözülebilir görünmektedir. Ancak toplumun dijital dönüşümünün en önemli ayağının 'kamuda dijital dönüşüm' olduğu unutulmamalıdır. Zira ancak bu şekilde insanlara eşit, hızlı ve güvenilir hizmet sunmak mümkün olabilecektir. Bunun için ise kamu teknoloji yatırımlarının hiç vakit kaybetmeden hızlandırılması ve daha verimli hale getirilmesi gerekmektedir. Ancak başta da ifade ettiğimiz gibi bu dönüşüm tıpkı bir piramit gibi temelden yukarı doğru bir bütün olarak inşaya gerek duymaktadır ve bireyler ve bakış açıları da bu piramidin ayrılmaz parçalarındandır. Dolayısıyla toplum ve teknolojiyi bir bütün olarak ele almak, sürekli öğrenmenin ve gelişimin önünün açık tutulması bu süreçte anahtar rol oynamaktadır. ■